

ОДБОР ЗА ЗАШТИТУ ОД ВАЗДУШНИХ НАПАДА
ГРАДА БЕОГРАДА (СА ЗЕМУНОМ И ПАНЧЕВОМ)

355.58

(035) 15

УПУТСТВО ЗА СТАНОВНИШТВО РАДИ ЗАШТИТЕ ОД НАПАДА ИЗ ВАЗДУХА

ИЗДАЊЕ
ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

6.8. 1942

ОДБОР ЗА ЗАШТИТУ ОД ВАЗДУШНИХ НАПАДА
ГРАДА БЕОГРАДА (СА ЗЕМУНОМ И ПАНЧЕВОМ)

УПУТСТВО ЗА СТАНОВНИШТВО РАДИ ЗАШТИТЕ ОД НАПАДА ИЗ ВАЗДУХА

ИЗДАЊЕ
ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

ЧУВАЈ СЕ НАПАДА ИЗ ВАЗДУХА

Фин. бр.
39302

ОПАСНОСТ ОД НАПАДА ИЗ ВАЗДУХА

У модерном ратовању све већа се важност придаје улози авијације — нападима из ваздуха. Ти напади врше се употребом **разорних, запаљивих и гасних бомби**. Употребом тих средстава треба на противничкој страни изазвати страх и моралну слабост:

- 1.) изазивањем пожара;
- 2.) разоравањем поједињих објеката и постројења и убијањем људи и стоке;
- 3.) тровањем људи, стоке, хране и воде бојним отровима.

Главни циљеви напада из ваздуха су: војни, управни, привредни и саобраћајни центри, а то значи: велики градови, седишта власти, фабрике, железничке станице и пруге, мостови, друмови, слагалишта.

Опасност од напада из ваздуха изазвала је потребу мера за одбрану од њих. Одбрана од напада из ваздуха може бити **активна** и **пасивна**. Активну одбрану, уништавање непријатељских авиона, врше јединице војске употребом ловачких авиона, контраавионске артилерије и других средстава. Пасивна одбрана значи у ствари заштиту ненаоружаног становништва, које не ступа у борбу са непријатељем, али се може и треба да постара да опасност избегне или да дејство непријатељских напада из ваздуха умањи или учини безопасним.

Ова упутства садрже главне мере те пасивне одбране, тј. мере које грађанство, у сопственом интересу, а уз припомоћ надлежних власти, треба да предузме како би се што

боље заштитило од напада из ваздуха, и како би свако лице, у случају опасности, знало шта треба да чини.

Важно је обратити грађанству пажњу, да је у сваком случају врло потребно сачувати присебност, хладнокрвност, ред и брзину у предузимању мера за одбрану. Исто тако имати у првом реду на уму заштиту деце, жена, старих и немоћних.

МЕРЕ ПРЕДОСТРОЖНОСТИ ПРЕ ПОЧЕТКА РАТА

I. ИСЕЉАВАЊЕ

Прва мера предострожности против напада из ваздуха јесте исељавање.

Свако лице које војном обавезом или другом каквом дужношћу није везано за останак у престоници, треба да се, по могућству што пре, постара да нађе какав стан у унутрашњости земље, у који би се, пред опасношћу од рата и напада из ваздуха, могло иселити. Препоручује се да се исељавање на овај начин врши у мање насељена места, даља од већих вароши и главних саобраћајних путева, а првенствено у села. За Београд, Земун и Панчево у обзир долазе срезови: јасенички, лепенички, качерски, таковски, млавски, подунавски, рамски, грочански, голубачки, ресавски, левачки, колубарски, орашки, космајски, посавски (Умка), посавски (Обреновац), земунски и панчевачки.

У колико грађани Београда, Земуна и Панчева нису себи већ раније припремили место у које се желе иселити (евакуисати), а да би се, у случају блиске опасности од напада из ваздуха, исељавање вршило у реду и без

пометње, грађанство треба да се исељава по овом реду:

Становништво кварта I у срезове јасенички и левачки; *Лепеничка* становништво кварта II у срезове качерски и таковски;

становништво кварта III у срез млавски; становништво кварта IV у срезове подунавски и рамски;

становништво кварта VI у срез грочански; становништво кварта VII у срез голубачки;

становништво кварта VIII у срез ресавски;

становништво кварта IX у срез левачки; становништво кварта X у срез колубарски;

становништво кварта XI у срез орашки; становништво кварта XII у срез космајски;

становништво кварта XIII у срез посавски (Умка);

становништво кварта XIV у срез посавски (Обреновац);

становништво кварта XVII у срез земунски;

становништво града Панчева у срез панчевачки.

Становништво из квартова V, XV и XVI нема потребе да се у случају напада из ваздуха исељава, пошто су то ретка насеља, већ треба да се придржава осталих прописа из свога Упутства. У колико би ко хтео да се исели, нека то учини у најближу околину.

По могућству, исељавање треба почети чим се осети ратна опасност, а у сваком случају пре мобилизације.

Приликом исељавања не заборавити понети легитимацију.

Домове исељеног становништва чуваје за све време надлежне власти и службена организација безбедности.

Нарочито се наглашава да је најпоузданiji начин заштите од напада из ваздуха исељавање.

II. СКЛОНИШТА

Друга мера предострожности против напада из ваздуха су склоништа.

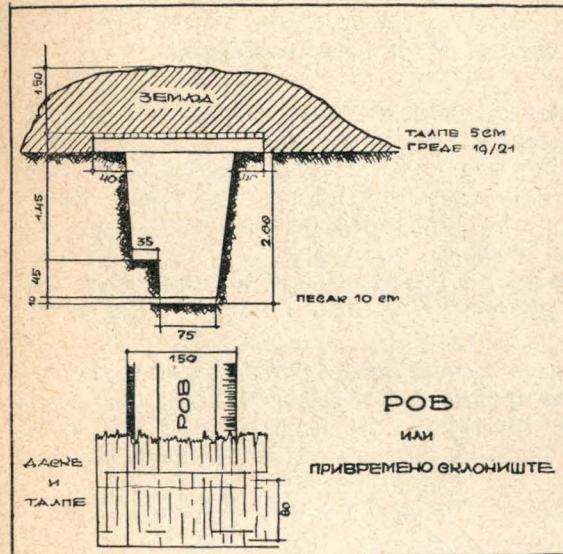
Несумњиво је, међутим, да су само постројења постављена дубоко испод земље и бетонирана у стању да пруже потпуно обезбеђење и од пожара, и од разорних бомби, и од бојних отрова. Али, таква ће постројења бити веома ретка, пошто она претстављају потпуно и довољно изграђена јавна и приватна (домаћа) склоништа, а ова је изградња скупа и за појединце и за општину.

Подруми и сутерени могу послужити као сигуран заклон од запаљивих, разорних и отровних бомби само под условом да су потпуно уређени за ту сврху. Иначе, склањати се у за то неподешене подруме и сутерене, тј. у оне који нису преправљени у склоништа, значи излагати се великој опасности — особито опасности од бојних отрова.

Као и склоништа, и уређени подруми и сутерени за заштиту од напада из ваздуха биће врло ретки, пошто је у Београду, Земуну и Панчеву врло мали број подрума и сутерена који, у погледу приступа, запремине, сигурности и отпорности, испуњавају услове који се траже за њихово преуређење у колективна (заједничка) склоништа.

У недостатку склоништа и нарочито преуређених подрума и сутерена, препоручује се копање ровова.

Ровове треба копати у двориштима или баштама, али тако да буду што даље од нарочито високих зграда а према овде изнесеној скици. Иначе, постоји опасност од затрпавања рушевинама.

Ровови служе као заштита и заклон од разорних и запаљивих бомби, под претпоставком да су ископани на отвореним просторима, што даље од грађевина. Међутим, они служе као заштита од бојних отрова само у том случају, ако су лица склоњена у ровове снабдевена маскама. Према томе рововима се не могу довољно заштитити оне породице које немају маске и које станују у зградама без великих дворишта.

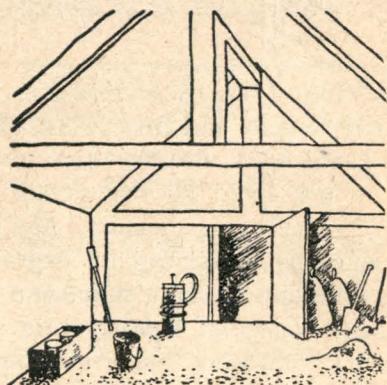
III. ШТА ОНДА ТРЕБА ЧИНИТИ?

Оним породицама које се не могу ни иселити, ни склонити у склоништа, нити се рововима заштитити, препоручују се следеће практичне и јевтине мере које треба благовремено предузети.

a) Мере против пожара

Ако кућевласник није изградио у подруму, сутерену, или ма каквој подземној простирији своје зграде склониште за све укућане, или нема могућности да, према упутствима и под надзором инжењера, такво склониште изгради, или није, у смислу напред наведених упутстава, испитао могућност ко-пања ровова на своме имању, — онда је саветно и потребно:

да са тавана своје зграде **уклони све запаљиве предмете** (робу, дрвени намештај, хартије и томе слично), пошто је таван куће прво изложен пожару од запаљивих бомби;

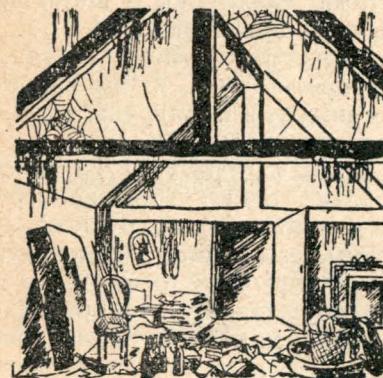

Како треба да изгледа таван

да све таванске греде и летве, ако нису импрегнисане против пожара, **окречи**;

да тавански под, ако није бетониран, **покрије слојем песка дебљине око 3 сантиметра**;

да код таванскога улаза постави сандуке с **песком** или **сувом земљом** и уз то потребан алат: лопату, ашов, секиру, клешта, једно буре с раствором **модре галице** (један кгр. модре галице на 50 литара воде) и **ведро** за гашење пожара.

Како несме да изгледа таван

На овим сликама види се и **како треба** да изгледа, а **како не сме** да изгледа таван с обзиром на опасност од пожара.

Потребно је снабдети таван и што већим бројем **апарата за гашење пожара**, нарочито ако је зграда већа.

Оредити, исто тако, погодно лице за кућног ватрогасца које би, по могућству, било добро упућено у гашење пожара.

б) Мере против дејства разорних бомби

Дејство разорних бомби је врло снажно. Међутим, како Београд, Земун и Панчево још не претстављају нека врло густа насеља то ће и опасност од разорних бомби бити нешто мања.

Највећој опасности од непосредних погодака разорних бомби и рушења изложени су они делови вароши који су густо изграђени, где су куће, због скупог земљишта, подизане у висину, једна уз другу, са најмањим двориштима, дакле ужи и шири центар града који је најгуашће и насељен.

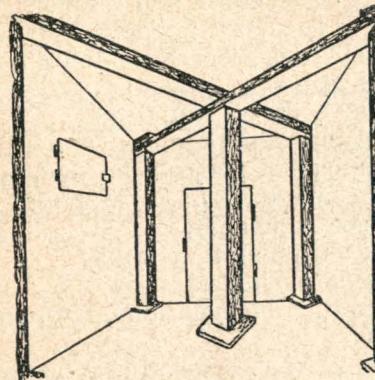
Међутим, искуство је показало да приземне и вицеспратне куће, и без склоништа или удешених подрума и сутерена, могу претстављати **извесан заклон**.

А треба знати да опасност од разорних бомби не долази толико због непосредног поготка, већ знатно више од рушења грађевинског материјала (цигала, црепова, греда итд.).

Породице које станују на горњим спратовима једне вицеспратне куће не треба, у случају напада, ту да остану, **већ треба да сиђу у ниже спратове**, остављајући **најмање два спрата** изнад себе, пошто је пад првог материјала убитачан, док су падови које овај повлачи собом мање опасни.

У вези са овим нарочито се препоручује свакој породици једна врло корисна мера предострежности. Још за време мира треба набавити за одељење у кући које породица одреди за заклон **пет јаких греда**. Дужина ових греда треба да буде толико колико је висина изабраног одељења (од пода до плафона). **Две друге греде** треба да имају дужину дијагонале (размака између два супротна угла у соби). Пред опасношћу од напада поставити усправно по једну греду о сваку угао себе, а пету у средини. Преко ове сре-

дишне греде поставити две друге унакрсно и дијагонално, везујући греде у супротним угловима, као што показује ова слика.

Овако састављене греде претстављају добар заклон против опасности од рушења грађе

Иначе, у недостатку јавних или домаћих склоништа, или напред описаног заклона у једном одељењу стана, треба stati, у случају напада из ваздуха, на праг ширих врата у јачим зидовима, под свод капије, или уз јаче зидове, где је опасност од рушења грађе мања.

в) Мере против бојних отрова

Прво средство против дејства бојних отрова јесте **маска**.

Поред тога потребно је да се у сваком стану одреди бар једно одељење са што мање отвора (врата, прозора), најбоље у средини стана, које треба уредити тако да се може херметички (потпуно) затворити. У томе одељењу израдити капке на прозорима (по могућству гвоздене), а прозоре и врата опточити запушачем од гуме, гуменим цревом, филцом итсл., како би се стан или одређена одаја могла у случају потребе херметички затворити.

То одељење снабдети још и овим:
буџетом или балоном воде за пиће са
херметичким затварачем;

ћебадима, чаршавима или сличним ткани-
нама које су у тренутку потребе могу наква-
сити водом (по могућству и хлорним кречом)
и ставити на прозоре, вентилаторе, рупе од
димњака за сулунђаре или пећи;

врећицом са струготином или пепелом
(за упијање иперита расутог по земљи);

једним до два килограма хлорнога креча
(за уништавање иперита);

цепном електричном лампом;
малом ручном апотеком за прву помоћ
(вата, газа, завој, тинктура јода, хлорни креч
у прашку); и

храном коју треба држати у стакленим
или ливеним херметички затвореним судови-
ма, или конзервама, у врећама импрегниса-
ним гумом или ланеним уљем, у гуменим или
целофанским омотима, кесама и т. сл.

МЕРЕ ЗА ВРЕМЕ РАТА

а) Пред напад

Кад опасност запрети, она ће се грађан-
ству објавити нарочитим знаком. За сада то
ће бити звук **сирена**. Непрекидно завијање
сирена које ће трајати пет минута, биће знак
да опасност из ваздуха почиње.

Чим се чује знак за опасност треба овако
поступати:

- 1) сачувати присебност;
- 2) спремити маску;
- 3) у недостатку маске, спремити водом
наквашену марамицу, пешкир, комад платна
или слично;
- 4) ко остаје у стану треба одмах да затвори
прозоре, спусти завесе и да накваше-
ним тканинама запуши вентилаторе, прозоре
и рупе од димњака;

5) погасити све ватре, искључити елек-
тричну струју (одвртањем прекидача) и воду.
Настојници и чувари града дужни су да
искључе струју на струјомеру за целу зграду
одвртањем прекидача, и да искључе воду на
водомеру.

**Избегавати у сваком случају задржавање
на вишим спратовима!**

Ко се у том тренутку затекне на улици,
нека иде у најближи ров, или под свод, или
у ходник најближе зграде. Треба избегавати
касарне, војне установе, министарства, мосто-
ве, пошту, телеграф, фабрике, магацине!

Ко тера аутомобил или неко друго пре-
возно сртство, нека га притера уз десни
тротоар најближе шире улице (нагомилавање
возила у уским улицама омета саобраћај).
Нека одмах угаси осветљење и изађе и скло-
ни се на напред описани начин.

Ко се задеси тога тренутка у позоришту,
биоскопу, или сличним локалима, мора по-
ступити по наређењу органа власти или ако
ових нема по упутству које буде дало лице
одређено за одржавање реда у дотичном ло-
калу за време напада из ваздуха.

Ко се задеси на путу, на друму, нека се
склони у оближњи шумарак, кукуруз, и слич-
но, или нека легне у неки јарак, **што даље
од пута!**

б) За време напада

Ма где се човек налазио у тренутку напа-
да из ваздуха — изузимајући неоштећена
склоништа — треба да стави на лице **маску**.
Ко нема маску, нека стави на лице **водом**
натопљену марамицу, пешкир, комад платна.

Не треба трчати под маском. Дисати ла-
гано.

У случају да је образина маске оштећена,
треба одврнути цедило с ње; горњи отвор

цедила ставити у уста и дисаги на уста кроз **цедило**, а нос запушти прстима.

Кад се осети мириш плеснивог сена, трулог лишћа, белог лука, слачице, рена, горког бадема, или уопште ма какав мириш на апотеку, — или кад се осети пецање у очима или носу, надражај на кијање или кашаљ, гушчење и томе слично — знак је да треба ставити на лице маску или водом **наквашену марамицу, пешкир, крпу, платно**.

Ко је, за време напада, принуђен да остане у стану, нека се склони **што даље од прозора**, нека стане иза пећи, у рагастов врата, или поред јачих зидова.

У случају да се на стану полујају прозори, нипошто **не прилазити прозору**.

Ко се за време напада налази у склоништу, не сме се кретати без потребе, у циљу штедње ваздуха.

Кад се посумња да је ваздух у склоништу искварен, треба то проверити **паљењем шибице**. Ако се шибица тешко или никако не пали, значи да је ваздух искварен, и да се склониште мора проветрити. Пре проветравања треба проверити под маском да ли ван склоништа има бојних отрова.

Кад је склониште оштећено, онда треба ставити маску на лице и не додиривати ништа ако постоји сумња да су предмети у склоништу или стану попрскани сумњивом течношћу. По одобрењу надзорника склоништа, склонити се полако и пажљиво у најближе друго склониште, или, ако овога нема, у ров у дворишту. **При томе пазити на места попрскана сумњивом течношћу и на покидане електричне водове.**

Ко је у гасном облаку, треба да чека да ветар однесе отров. Иди само уз ветар. **Избегавати низине.**

Ко је рањен, не треба да пипа рану, већ да употреби ручну апотеку и да се обрати на

лица из своје околине, која су вична указивању прве помоћи.

Кад очи сузе, не треба их трљати.

При кијању треба ставити на нос алкохолом натопљену марамицу, пешкир, комад платна.

При отежаном дисању, надражају на кашаљ, при појави пене на устима и ноздрвама, или ако се осети главобоља, занос, малаксалост и умор, — треба лећи и сачекати стручну помоћ.

Ко је попрскан каквом било течношћу из авиона или бомбе, нека **не дотиче попрскана места**. Збацити пажљиво одело, хватајући за места која нису попрскана. Опрати добро руке и умити се, по могућству сапуном и водом.

После тога потражити одмах најближу стручну помоћ.

Кад кроз кров падне запаљива бомба на таван, потребно је **затрпати је песком или земљом** (нипошто гасити водом!), ставити је по могућству лопатом у ведро и избацити из зграде. Ако је произвела пожар, предузети припремљеним средствима гашење. Ако се у томе не успе, известити **пожарно одељење**.

в) После напада

Престанак опасности од напада из ваздуха објавиће се нарочитим знаком. Засад је утврђено да тај знак буде звук сирена које ће пиштати испрекидано три минута.

Чим се да знак да је опасност престала, треба напустити, опрезно и полако, склоништа, ровове, заклоне, пошто се претходно од надлежних органа добије обавештење да ли су за време напада употребљени бојни отрови.

Обавештења од непознатих лица не примати!

Треба избећи места попрскана сумњивом течношћу као и покидане електричне водове.

Не задржавати се на рушевинама зграда, јер оне могу бити попрскане бојним отровима.

Ако су за време напада употребљени бојни отрови, не улазити у стан у обући којом се газило по улици: ту обућу треба скинути.

Ко посумња да је прешао преко места попрсканих иперитом, треба да очисти обућу хлорним кречом или да је закопа у земљу.

У стан се улази с маском на лицу.

Тада се може укључити струја код струјомера завртањем прекидача и одврнути главни водоводни точак.

Треба проверити тренутним, делимичним одвајањем образине маске од лица, да ли у ваздуху има бојних отрова. Ако их има, не скидати маску док се добро не проветри стан.

Треба обратити пажњу на све предмете с којима укућани долазе у додир, да нису мозда загађени бојним отровима. Не дирати их док се не утврди да су bezопасни.

Нарочиту пажњу обратите на животне намирнице и воду за пиће. Треба прокувати намирнице и воду. Ко сумња да су вода и намирнице загађене бојним отровима, треба их бацити. Незагађене су само оне намирнице које су биле у стакленим херметички затвореним судовима, у конзервама, или затворене на раније поменуту начин.

Обратити највећу пажњу од кога се купују намирнице.

Воду из бунара који нису били херметички затворени не треба пити.

*

Прочитајте пажљиво више пута ова упутства! Обавештавајте и друге како треба да поступају у случају напада из ваздуха. Само тако можете да рачунате да ћете моћи спасити свој живот и живот својих ближњих.

Гру. б.

39308